

Příloha 2: Výsledky výzkumného šetření

V následujících tabulkách se objevují zkratky jednotlivých krajů, které byly předmětem výzkumného šetření.

Vysvětlivky:

PR – Hlavní město Praha

StČ – Středočeský kraj

PL – Plzeňský kraj

MS – Moravskoslezský kraj

JM – Jihomoravský kraj

JČ – Jihočeský kraj

KV – Karlovarský kraj

LB – Liberecký kraj

VY – kraj Vysočina

ZL – Zlínský kraj

Pořadové číslo dotazníku	Kraj	Počet domovů pro seniory	Počet klientů celkem	Počet klientů mobilních	Počet klientů s demencí
6	Praha		17	17	4
43			249	130	146
	<i>Dílčí součet za kraj</i>	2	266	147	150
2	Středočeský kraj		104	71	0
4			120	60	0
5			79	20	28
8			22	20	22
12			48	9	43
15			247	180	30
24			70	56	0
34			87	0	0
41	151	100	20		
	<i>Dílčí součet za kraj</i>	9	928	516	143
21	Plzeňský		15	13	0
28			70	50	0
33			53	40	0
39			27	14	0
	<i>Dílčí součet za kraj</i>	4	165	117	0
1	Moravskoslezský kraj		45	30	0
7			266	126	34
9			13	---	---
11			72	42	0
13			301	100	56
14			120	50	---
16			187	50	120
20			91	30	30
22			32	18	16
23			60	30	0
26			35	20	23
27			120	40	0
31			84	42	0
32			178	80	40
35			29	7	17
36			45	20	12
40	188	40	98		
42	34	15	10		
47	32	---	---		
	<i>Dílčí součet za kraj</i>	19	1932	740	456
3	Jihomoravský kraj		144	30	22
10			330	170	48
17			115	85	20
18			100	50	50
19			123	123	0
25			105	36	45
29			84	30	50
30			66	49	0
37			26	13	0
38			70	50	0
44			26	19	0
45			27	27	0
46			31	15	0
48	100				
	<i>Dílčí součet za kraj</i>	4	1347	697	235
<i>Celkem</i>		48	4638	2217	984

Tab. 2.1. Oslovené domovy pro seniory (v roce 2009)

Pořadové číslo dotazníku	Kraj	Počet domovů pro seniory	Počet klientů celkem	Počet klientů mobilních	Počet klientů s demencí			
63	Jihočeský kraj		110	50	0			
62			30	15	0			
61			151	66	50			
60			70	38	18			
59			82	20	0			
	<i>Dílčí součet za kraj</i>	5	443	189	68			
58	Karlovarský kraj		50	25	22			
57			87	53	10			
	<i>Dílčí součet za kraj</i>	2	137	78	32			
56	Liberecký kraj		67	21	10			
55			80	35	50			
	<i>Dílčí součet za kraj</i>	2	147	56	60			
54	Kraj Vysočina							
53						43	24	0
52						132	50	12
	<i>Dílčí součet za kraj</i>	3	175	74	12			
51	Zlínský kraj		15	8	0			
50			172	90	64			
49			217	165	21			
	<i>Dílčí součet za kraj</i>	3	404	263	85			
<i>Celkem</i>		15	1306	660	257			

Tab. 2.2. Oslovené domovy pro seniory (v roce 2011)

Typ domova dle počtu klientů	Četnost	Četnost v % (n=48)
(M) malý do 50 klientů	17	35,40
(S) střední 50 – 200 klientů	26	54,20
(V) velký nad 200 klientů	5	10,40

Σ 100,00

Tab. 2.3. Počet oslovených domovů dle velikosti (v roce 2009)

Typ domova dle počtu klientů	Četnost	Četnost v % (n=15)
(M) malý do 50 klientů	3	20,00
(S) střední 50 – 200 klientů	11	73,30
(V) velký nad 200 klientů	1	6,70

Σ 100,00

Tab. 2.4. Počet oslovených domovů dle velikosti (v roce 2011)

Kraje v roce 2009	Počet klientů celkem	Počet klientů mobilních v %	Počet klientů s demencí v %
Praha	266	55,26	56,39
Středočeský	928	55,60	15,41
Plzeňský	165	70,91	0,00
Moravskoslezský	1932	38,30	23,60
Jihomoravský	1347	51,74	17,45
<i>Dílčí součet</i>	4638	47,80	21,22
Kraje v roce 2011			
Jihočeský	443	42,66	15,35
Karlovarský	137	56,93	23,36
Liberecký	147	38,10	40,82
Vysočina	175	42,29	6,86
Zlínský	404	65,10	21,04
<i>Dílčí součet</i>	1306	50,54	19,68
Celkem	5944	48,40	20,88

Tab. 2.5. Počet a struktura klientů (v procentech celkem)

Pracovní pozice vyplňovatele	Celková četnost za soubor v roce 2009		Celková četnost za soubor v roce 2011	
	Četnost	Četnost v % (n=44)*	Četnost	Četnost v % (n=14)*
ředitel / ředitelka /vedoucí domova	7	15,90	3	21,43
sociální pracovník / vedoucí sociálního úseku / instruktor sociální práce apod.	23	52,27	6	42,86
ergoterapeut / aktivizační pracovník / pracovník pro volnočasové aktivity / pracovník výchovné nepedagogické činnosti /pracovní a sociální terapeut, arteterapeut	14	31,82	5	35,71
	Σ 100,00		Σ 100,00	

Tab. 2.6. Pracovní pozice vyplňovatele dotazníku (v roce 2009 a v roce 2011)

* Pozn. Z celkového počtu 63 respondentů, 5 z nich otázku neodpovědělo.

Nabídka edukačních a aktivizačních programů a aktivit	Četnost v roce 2009	Četnost v roce 2011
Společensko-vědní programy a aktivity		
Zaměřené na znalosti, schopnosti a vědomosti:		
přednášky, besedy	30	6
trénink paměti, cvičení kognitivních schopností, výuka jazyků, reminiscence, U3V, Univerzita volného času apod.	34	21
společenské hry a soutěže	27	12
ostatní (denní zpravodaj, ankety)	2	0
Společenské akce:		
společenská posezení komorní (kluby, kavárničky apod.)	21	6
společenské akce tematické	22	14
oslavy narozenin	10	3
kulturní a společenské akce	30	7
komunitní akce uvnitř domova	4	1
komunitní akce mimo domov	10	4
Individuální návštěvy, pohovory	3	5
Duchovní aktivity	32	17
Specifické a ostatní	12	1
<i>Celkem</i>	237	97
Pracovně-technické programy a aktivity		
ergoterapie a tvořivé dílny (rozvíjení motoriky, zájmové ateliéry, individuální rukodělná činnost apod.)	53	22
pečení, vaření	17	7
práce s PC a Internetem	9	3
specifické (aktivizační programy u lůžka apod.)	6	3
<i>Celkem</i>	85	35
Přírodovědně-ekologické programy a aktivity		
zooterapie (cannisterapie, felinoterapie apod.)	16	13
chov zvířat	2	2
péče o květiny, práce na zahradě	6	2
pobyt venku (příp. brigáda kolem domova)	27	0
návštěva hvězdárny, arboreta	5	0
aromaterapie	0	3
<i>Celkem</i>	56	20
Esteticko-výchovné programy a aktivity		
Výtvarné programy a aktivity		
aktivní (arteterapie, výtvarná dílna)	16	6
receptivní (výstavy, vernisáže apod.)	7	4
Hudební programy a aktivity		
aktivní (muzikoterapie, zpívání)	36	13
receptivní (poslech hudby, koncert, vystoupení apod.)	27	20
Kulturní a společenské akce mimo domov (divadlo, kino apod.)	9	4
Vlastní divadelní představení	1	0
Videoterapie, promítání filmů	33	9
Biblioterapie, čtení a předčítání	37	15
<i>Celkem</i>	166	71
Tělovýchovné, sportovní a turistické programy a aktivity		
sport a sportovní hry	22	12
cvičení skupinové a individuální	34	12
hudebně pohybové aktivity (taneční terapie, společenské akce s tancem)	13	3
výlety	33	15
procházky	31	13
rehabilitace	4	2
relaxace	13	0
návštěvy sportovních utkání	0	1
<i>Celkem</i>	150	58

Tab. 2.7. Stručná kategorizace nabídky edukačních a aktivizačních programů a aktivit ve zkoumaných domovech pro seniory (četnosti v roce 2009 a v roce 2011)

Nabídka edukačních a aktivizačních programů a aktivit		Celková četnost za oba soubory	Celková četnost v % (n=975)	Díličí četnosti v % dle obsahového zaměření
Společensko-vědní programy a aktivity				
Zaměřené na znalosti, schopnosti a vědomosti:				
	přednášky, besedy	36	3,69	10,78
	trénink paměti, cvičení kognitivních schopností, výuka jazyků, reminiscence, U3V apod.	55	5,64	16,47
	společenské hry a soutěže	39	4,00	11,68
	ostatní (denní zpravodaj, ankety)	2	0,21	0,60
Společenské akce:				
	společenská posezení komorní (kluby, kavárničky apod.)	27	2,77	8,08
	společenské akce tematické	36	3,69	10,78
	oslavy narozenin	13	1,33	3,89
	kulturní a společenské akce	37	3,79	11,08
	komunitní akce uvnitř domova	5	0,51	1,50
	komunitní akce mimo domov	14	1,44	4,19
	Individuální návštěvy, pohovory	8	0,82	2,40
	Duchovní aktivity	49	5,03	14,67
	Specifické a ostatní	13	1,33	3,89
	Celkem	334	34,25	∑ 100,00
Pracovně-technické programy a aktivity				
	ergoterapie a tvořivé dílny (rozvíjení motoriky, zájmové ateliéry, indiv. rukodělná činnost apod.)	75	7,69	62,50
	pečení, vaření	24	2,46	20,00
	práce s PC a Internetem	12	1,23	10,00
	specifické (aktivizační programy u lůžka apod.)	9	0,92	7,50
	Celkem	120	12,30	∑ 100,00
Přírodovědně-ekologické programy a aktivity				
	zooterapie (cannisterapie, felinoterapie apod.)	29	2,97	38,16
	chov zvířat	4	0,41	5,26
	péče o květiny, práce na zahradě	8	0,82	10,53
	pobyt venku	26	2,67	34,21
	brigáda kolem domova	1	0,10	1,32
	návštěva hvězdárny, arboreta	5	0,51	6,58
	aromaterapie	3	0,31	3,95
	Celkem	76	7,79	∑ 100,00
Esteticko-výchovné programy a aktivity				
Výtvarné programy a aktivity				
	aktivní (arteterapie, výtvarná dílna)	22	2,26	9,28
	receptivní (výstavy, vernisáže apod.)	11	1,13	4,64
Hudební programy a aktivity				
	aktivní (muzikoterapie, zpívání)	49	5,03	20,68
	receptivní (poslech hudby, koncert apod.)	47	4,82	19,83
	Kulturní a společenské akce mimo domov (divadlo apod.)	13	1,33	5,49
	Vlastní divadelní představení	1	0,10	0,42
	Videoterapie, promítání filmů	42	4,31	17,72
	Biblioterapie, čtení a předčítání	52	5,33	21,94
	Celkem	237	24,31	∑ 100,00

Tělovýchovné, sportovní a turistické programy a aktivity				
	sport a sportovní hry	34	3,49	16,35
	cvičení skupinové a individuální	46	4,72	22,12
	hudebně pohybové aktivity (taneční terapie, společenské akce s tancem)	16	1,64	7,69
	výlety	48	4,92	23,08
	procházky	44	4,51	21,15
	rehabilitace	6	0,62	2,88
	relaxace	13	1,33	6,25
	návštěvy sportovních utkání	1	0,10	0,48
	Celkem	208	21,33	$\Sigma 100,00$

$\Sigma 975$ $\Sigma 100,00$

Tab. 2.8. Stručná kategorizace nabídky edukačních a aktivizačních programů a aktivit ve zkoumaných domovech pro seniory (celková a dílčí četnost v procentech dle obsahového zaměření)

Charakter aktivit – forma	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	
	PR	StČ	PL	MS	JM	Četnost	Četnost v % (n=46)*
skupinová/hromadná	1	5	1	4	4	15	32,61
individuální	-	-	-	-	-	0	0,00
skupinová i individuální	1	4	3	14	9	31	67,39

$\Sigma 100,00$

Tab. 2.9. Využívané organizační formy podle krajů (v roce 2009)

* Pozn. Z celkového počtu 48 respondentů, 2 respondenti otázku neodpověděli.

Charakter aktivit -forma	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011	
	JČ	KV	LB	VY	ZL	Četnost	Četnost v % (n=13)*
skupinová/hromadná	-	-	-	-	1	1	7,69
individuální	-	-	-	-	-	0	0,00
skupinová i individuální	4	2	2	2	2	12	92,31

$\Sigma 100,00$

Tab. 2.10. Využívané organizační formy podle krajů (v roce 2011)

* Pozn. Z celkového počtu 15 respondentů, 2 respondenti otázku neodpověděli.

Charakter aktivit dle řízení aktivity	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	
	PR	StČ	PL	MS	JM	Četnost	Četnost v % (n=42)*
koordinovány / vedeny pracovníky zařízení	2	8	4	16	11	41	97,62
koordinovány / vedeny klienty	-	-	-	1	1	2	4,76
neřízené aktivity (k dispozici dány prostory a vybavení)	-	-	1	3	3	7	16,67

Tab. 2.11. Způsob řízení programů a aktivit podle krajů (v roce 2009)

* Pozn. Z celkového počtu 48 respondentů, 6 respondentů otázku neodpovědělo.

Charakter aktivit dle řízení aktivity	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011	
	JČ	KV	LB	VY	ZL	Četnost	Četnost v % (n=12)*
koordinovány / vedeny pracovníky zařízení	5	2	2	1	2	12	100,00
koordinovány / vedeny klienty	1	-	-	-	-	1	8,33
neřízené aktivity (k dispozici dány prostory a vybavení)	2	1	-	-	-	3	25,00

Tab. 2.12. Způsob řízení programů a aktivit podle krajů (v roce 2011)

* Pozn. Z celkového počtu 15 respondentů, 3 respondenti otázku neodpověděli.

Prostory zařízení	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011
	PR	StČ	PL	MS	JM		JČ	KV	LB	VY	ZL	
venkovní zahrada	2	7	3	16	11	39	4	1	2	2	3	10
zahrádka pro pěstování	2	4	1	5	7	19	4	1	-	1	1	7
společenská místnost	2	7	4	15	14	42	5	2	2	2	3	14
tělocvična	-	1	1	6	4	12	1	1	1	-	2	5
speciální místnost	1	7	2	11	6	27	4	1	1	1	1	8
knihovna	1	7	4	14	13	39	4	2	1	2	2	11

Tab. 2.13. Prostory zařízení pro realizaci programů a aktivit podle krajů (celkem)

Prostory zařízení	Celková četnost v roce 2009		Celková četnost v roce 2011		Celková četnost za oba soubory	
	Četnost	Četnost v % (n=47)*	Četnost	Četnost v % (n=14)*	Celková četnost	Celková četnost v % (n=61)*
venkovní zahrada	39	82,98	10	71,43	49	80,33
zahrádka pro pěstování	19	40,43	7	50,00	26	42,62
společenská místnost	42	89,36	14	100,00	56	91,80
tělocvična	12	25,53	5	35,71	17	27,87
speciální místnost	27	57,45	8	57,14	35	57,38
knihovna	39	82,98	11	78,57	50	81,97

Tab. 2.14. Prostory zařízení pro realizaci programů a aktivit (podle roku sběru dat a celkem)

*Pozn. Z celkového počtu 63 respondentů, 2 respondenti otázku neodpověděli.

Pomůcky ke cvičení	Celková četnost v roce 2009		Celková četnost v roce 2011		Celková četnost za oba soubory	
	Četnost	Četnost v % (n=47)*	Četnost	Četnost v % (n=14)*	Celková četnost	Celková četnost v % (n=61)*
disponují	39	82,98	14	100,00	53	86,89

Tab. 2.15. Vybavenost pomůckami ke cvičení (podle roku sběru dat a celkem)

*Pozn. Z celkového počtu 63 respondentů, 2 respondenti otázku neodpověděli.

Existence metodických postupů	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011
	PR	StČ	PL	MS	JM		JČ	KV	LB	VY	ZL	
ano	1	1	-	7	6	15	4	1	1	1	1	7
ne	1	5	2	4	5	17	-	1	1	1	-	3
částečně, pro některé aktivity	-	3	1	7	3	14	1	1	-	-	2	4

Tab. 2.16. Používání metodických postupů při realizaci programů a aktivit (podle krajů)

Existence metodických postupů	Celková četnost v roce 2009		Celková četnost v roce 2011		Celková četnost za oba soubory	
	Počet	Počet v % (n=47)*	Počet	Počet v % (n=14)*	Celkem	Celkem v % (n=60)*
ano	15	31,91	7	50,00	22	36,67
ne	17	36,17	3	21,43	20	33,33
částečně, pro některé aktivity	14	29,79	4	28,57	18	30,00
	Σ 100,00		Σ 100,00		Σ 100,00	

Tab. 2.17. Používání metodických postupů při realizaci programů a aktivit (podle roku sběru dat a celkem)

*Pozn. Z celkového počtu 63 respondentů, 3 respondenti otázku neodpověděli.

Původ metodických postupů	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011	Celková četnost za oba soubory
	PR	StČ	PL	MS	JM		JČ	KV	LB	VY	ZL		
vlastní	1	1	-	7	6	15	4	-	1	1	1	7	22
jiné	-	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	0	0
obojí	-	-	-	1	1	2	1	1	-	-	-	2	4

Tab. 2.18. Původ používaných metodických postupů při realizaci programů a aktivit (podle krajů a celkem)

Organizace aktivit		Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011	Celková četnost za oba soubory
Pracovní pozice a ostatní subjekty	Míra zapojení	PR	StČ	PL	MS	JM		JČ	KV	LB	VY	ZL		
vedoucí pracovník, ředitel/ka	plánuje	1	4	3	8	5	21	3	-	1	1	2	7	28
	organizuje	-	4	1	5	3	13	2	-	-	-	2	4	17
	vede	-	2	-	2	2	6	2	-	-	-	2	4	10
	pomáhá při realizaci	1	2	2	7	2	14	1	1	2	-	1	5	19
sociální pracovník, sociální terapeut	plánuje	1	7	5	7	7	27	1	2	2	2	2	9	36
	organizuje	2	7	4	6	7	26	2	2	1	-	1	6	32
	vede	1	6	4	6	4	21	1	2	1	-	1	5	26
	pomáhá při realizaci	1	6	3	10	5	25	2	1	2	1	2	8	33
zdravotní sestra	plánuje	-	-	-	1	2	3	-	1	1	-	1	3	6
	organizuje	-	2	-	1	3	6	1	1	1	-	1	4	10
	vede	-	1	-	2	2	5	-	1	-	-	1	2	7
	pomáhá při realizaci	1	4	1	5	4	15	1	2	2	-	1	4	19
ošetřovatel, PSP, instruktor sociální péče	plánuje	-	2	-	3	1	6	-	1	-	-	2	3	9
	organizuje	-	5	-	3	2	10	1	1	1	-	2	5	15
	vede	-	2	-	3	3	8	-	1	-	-	2	3	11
	pomáhá při realizaci	1	3	1	7	4	16	2	2	2	-	-	6	22
fyzioterapeut	plánuje	-	4	-	1	2	7	1	-	-	-	-	1	8
	organizuje	1	4	-	2	3	10	2	-	-	-	-	2	12
	vede	1	4	-	3	3	11	1	-	-	-	-	1	12
	pomáhá při realizaci	1	4	-	5	3	13	1	-	-	-	-	1	14
ergoterapeut	plánuje	-	2	2	3	2	9	-	-	1	1	-	2	11
	organizuje	1	2	2	4	3	12	1	-	1	1	-	3	15
	vede	1	2	2	3	2	10	1	-	1	1	-	3	13
	pomáhá při realizaci	-	2	1	2	2	7	-	-	-	-	-	0	7
aktivizační pracovník	plánuje	2	2	-	12	6	22	4	1	1	1	1	8	30
	organizuje	2	2	-	12	9	25	5	1	1	1	2	10	35
	vede	2	2	-	12	6	22	5	1	1	1	2	10	32
	pomáhá při realizaci	1	1	-	10	6	18	1	1	-	1	1	4	22

Organizace aktivit		Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011	Celková četnost za oba soubory
Pracovní pozice a ostatní subjekty	Míra zapojení	PR	StČ	PL	MS	JM		JČ	KV	LB	VY	ZL		
dobrovolník	plánuje	-	3	-	-	-	3	-	-	1	-	1	2	5
	organizuje	1	5	-	1	1	8	2	1	-	-	1	4	12
	vede	1	3	-	-	-	4	1	-	-	1	1	3	7
	pomáhá při realizaci	1	5	1	8 ^o	4	19	2	1	-	1	3	7	26
arteterapeut	plánuje	-	-	2	-	-	2	1	-	-	-	-	1	3
	organizuje	-	-	2	-	-	2	1	-	-	-	-	1	3
	vede	-	-	2	-	-	2	1	-	-	-	-	1	3
	pomáhá při realizaci	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	0	2
vedoucí terapeut, vedoucí vzdělávacího centra, vedoucí zdravotně-sociál. úseku	plánuje	-	2	-	1	-	3	-	-	-	-	-	0	3
	organizuje	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	0	2
	vede	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	0	2
	pomáhá při realizaci	-	1	-	3	-	4	-	-	-	-	-	0	4
ostatní zaměstnanci: ekonomky, údržbář, uklízečky, kuchařka, pracovník prádelny	plánuje	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0	0
	organizuje	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0	0
	vede	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0	0
	pomáhá při realizaci	-	-	-	4	1	5	-	-	-	-	-	5	5
rodina klientů, příp. zaměstnanců / farář ^o	plánuje	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1 ^o	-	3	4
	organizuje	-	-	-	-	-	0	-	-	1	1 ^o	-	2	2
	vede	-	-	-	-	-	0	-	-	1	1 ^o	-	2	2
	pomáhá při realizaci	-	-	-	-	-	0	1	-	1	-	-	2	2

Tab. 2.19. Pracovní pozice a míra jejich zapojení při plánování a realizaci programů a aktivit (podle krajů a celkem)

^o Pozn. Mezi dobrovolníky je zařazen jeden případ, kdy aktivity pomáhá realizovat pracovník veřejné služby.

Organizace aktivit		Celková četnost v roce 2009		Celková četnost v roce 2011		Celková četnost za oba soubory	
Pracovní pozice a ostatní subjekty	Míra zapojení	Četnost	Četnost v % (n=45)*	Četnost	Četnost v % (n=14)*	Celková četnost	Celková četnost v % (n=59)*
vedoucí pracovník, ředitel/ka	plánuje	21	46,67	7	50,00	28	47,46
	organizuje	13	28,89	4	28,57	17	28,81
	vede	6	13,33	4	28,57	10	16,95
	pomáhá při realizaci	14	31,11	5	35,71	19	32,20
sociální pracovník, sociální terapeut	plánuje	27	60,00	9	64,26	36	61,02
	organizuje	26	57,78	6	42,86	32	54,24
	vede	21	46,67	5	35,71	26	44,07
	pomáhá při realizaci	25	55,56	8	57,14	33	55,93
zdravotní sestra	plánuje	3	6,67	3	21,43	6	10,17
	organizuje	6	13,33	4	28,57	10	16,95
	vede	5	11,11	2	14,29	7	11,86
	pomáhá při realizaci	15	33,33	4	28,57	19	32,20
ošetřovatel, PSP, instruktor sociální péče	plánuje	6	13,33	3	21,43	9	15,25
	organizuje	10	22,22	5	35,71	15	25,42
	vede	8	17,78	3	21,43	11	18,64
	pomáhá při realizaci	16	35,56	6	42,86	22	37,29
fyzioterapeut	plánuje	7	15,56	1	7,14	8	13,56
	organizuje	10	22,22	2	14,29	12	20,34
	vede	11	24,44	1	7,14	12	20,34
	pomáhá při realizaci	13	28,89	1	7,14	14	23,73
ergoterapeut	plánuje	9	20,00	2	14,29	11	18,64
	organizuje	12	26,67	3	21,43	15	25,42
	vede	10	22,22	3	21,43	13	22,03
	pomáhá při realizaci	7	15,56	0	0	7	11,86
aktivizační pracovník	plánuje	22	48,89	8	57,14	30	50,85
	organizuje	25	56,56	10	71,43	35	59,32
	vede	22	48,89	10	71,43	32	54,24
	pomáhá při realizaci	18	40,00	4	28,57	22	37,29
dobrovolník	plánuje	3	6,67	2	14,29	5	8,47
	organizuje	8	17,78	4	28,57	12	20,34
	vede	4	8,89	3	21,43	7	11,86
	pomáhá při realizaci	19	42,22	7	50,00	26	44,07
arteterapeut	plánuje	2	4,44	1	7,14	3	5,08
	organizuje	2	4,44	1	7,14	3	5,08
	vede	2	4,44	1	7,14	3	5,08
	pomáhá při realizaci	2	4,44	0	0	2	3,39
vedoucí terapeut, vedoucí vzděláv. centra, vedoucí zdrav.-sociál. úseku	plánuje	3	6,67	0	0	3	5,08
	organizuje	2	4,44	0	0	2	3,39
	vede	2	4,44	0	0	2	3,39
	pomáhá při	4	8,89	0	0	4	6,78

Organizace aktivit		Celková četnost v roce 2009		Celková četnost v roce 2011		Celková četnost za oba soubory	
Pracovní pozice a ostatní subjekty	Míra zapojení	Četnost	Četnost v % (n=45)*	Četnost	Četnost v % (n=14)*	Celková četnost	Celková četnost v % (n=59)*
	realizaci						
ostatní zaměstnanci: ekonomky, údržbář, uklízečky, kuchařka, pracovník prádelny	plánuje	0	0	0	0	0	0
	organizuje	0	0	0	0	0	0
	vede	0	0	0	0	0	0
	pomáhá při realizaci	5	11,11	5	35,71	5	8,47
rodina klientů, příp. zaměstnanců / farář®	plánuje	1	2,22	3	21,43	4®	6,78
	organizuje	0	0	2	14,29	2®	3,39
	vede	0	0	2	14,29	2®	3,39
	pomáhá při realizaci	0	0	2	14,29	2	3,39

Tab. 2.20. Pracovní pozice a míra jejich zapojení při plánování a realizaci programů a aktivit (podle krajů a celkem v procentech)

® Pozn. Mezi dobrovolníky je zařazen jeden případ, kdy aktivity pomáhá realizovat pracovník veřejné služby.

*Pozn. Z celkového počtu 63 respondentů, 3 respondenti otázku neodpověděli a jeden respondent uvedl, že v jejich zařízení nikdo edukační a aktivizační programy a aktivity neorganizuje.

Pracovní pozice*	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011
	PR	StČ	PL	MS	JM		JČ	KV	LB	VY	ZL	
vedoucí pracovník, ředitel/ka	1	4	3	10	7	25	3	1	2	1	1	8
sociální pracovník, sociální terapeut	2	8	5	12	9	36	4	2	2	2	3	13
zdravotní sestra	1	4	1	7	6	19	1	2	2	0	1	6
ošetřovatel, PSP, instruktor sociální péče	1	6	1	10	4	22	2	2	2	0	2	8
fyzioterapeut	2	6	0	6	5	19	2	0	0	0	0	2
ergoterapeut	1	2	2	4	3	12	1	0	1	1	0	3
aktivizační pracovník	2	2	0	13	9	26	5	1	1	2	2	11

Pracovní pozice*	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011
	PR	StČ	PL	MS	JM		JČ	KV	LB	VY	ZL	
dobrovolník	1	7	1	7	5	21	3	1	1	2	3	10
arteterapeut	0	0	2	0	0	2	1	0	0	0	0	1
ostatní [□]	0	2	0	1	0	3	0	0	0	0	0	0

Tab. 2.21. Pracovní pozice realizující v různé míře edukační a aktivizační programy a aktivity podle počtu voleb (podle krajů v roce 2009 a 2011)

* Pozn. Týká se pouze skutečných pracovních pozic (ostatní subjekty byly vyřazeny).

□ Pozn. Pod položkou ostatní jsou zahrnuti vedoucí terapeut, vedoucí vzdělávacího centra a vedoucí zdravotně-sociálního úseku.

Navrhovatel nabídky	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011
	PR	StČ	PL	MS	JM		JČ	KV	LB	VY	ZL	
pracovník zařízení	-	4	2	4	4	14	1	1	-	2	-	4
klienti v zařízení	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	0
společně	2	5	2	13	8	30	4	1	1	-	3	9

Tab. 2.22. Subjekty navrhuující a vytvářející nabídku edukačních a aktivizačních programů a aktivit (podle krajů v roce 2009 a 2011)

Navrhovatel nabídky	Celková četnost v roce 2009		Celková četnost v roce 2011		Celková četnost za oba soubory	
	Četnost	Četnost v % (n=45)*	Četnost	Četnost v % (n=13)*	Celková četnost	Celková četnost v % (n=58)*
pracovník zařízení	14	31,11	4	30,77	18	31,03
klienti v zařízení	1	2,22	0	0	1	1,72
společně	30	66,67	9	69,23	39	67,24
	Σ 100,00		Σ 100,00		Σ 100,00	

Tab. 2.23. Subjekty navrhuující a vytvářející nabídku edukačních a aktivizačních programů a aktivit (v roce 2009 a 2011 a celkem v procentech)

* Pozn. Z celkového počtu 63 respondentů, 5 respondentů otázku neodpovědělo.

Podíl klientů na realizaci aktivit	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011
	PR	StČ	PL	MS	JM		JČ	KV	LB	VY	ZL	
nijak / žádným způsobem	-	-	-	1	1	2	-	1	-	1	-	2
návrhy na aktivity	2	1	4	14	9	30	5	2	1	1	2	11
spolupráce při realizaci	1	6	1	13	5	26	4	1	-	1	3	9
sami vedou aktivity	-	-	-	1	1	2	-	1	-	-	-	1

Tab. 2.24. Míra podílu klientů na realizaci edukačních a aktivizačních programů a aktivit (podle krajů v roce 2009 a 2011)

Podíl klientů na realizaci aktivit	Celková četnost v roce 2009		Celková četnost v roce 2011		Celková četnost za oba soubory	
	Četnost	Četnost v % (n=45)*	Četnost	Četnost v % (n=13)*	Celková četnost	Celková četnost v % (n=58)*
nijak / žádným způsobem	2	4,44	2	15,38	4	6,90
návrhy na aktivity	30	66,67	11	84,62	41	70,69
spolupráce při realizaci	26	57,78	9	69,23	35	60,34
sami vedou aktivity	2	4,44	1	7,69	3	5,17

Tab. 2.25. Míra podílu klientů na realizaci edukačních a aktivizačních programů a aktivit (v roce 2009 a 2011 a celkem)

* Pozn. Z celkového počtu 63 respondentů, 5 respondentů otázku neodpovědělo.

Spolupráce s jinými seniory	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011
	PR	StČ	PL	MS	JM		JČ	KV	LB	VY	ZL	
ano	1	5	3	12	8	29	5	1	1	0	3	10
ne	1	4	1	5	5	16	0	1	-	2	0	3

Tab. 2.26. Spolupráce osloveného zařízení se seniory v okolí (podle krajů v roce 2009 a 2011)

Spolupráce s jinými seniory	Celková četnost v roce 2009		Celková četnost v roce 2011		Celková četnost za oba soubory	
	Četnost	Četnost v % (n=45)*	Četnost	Četnost v % (n=13)*	Celková četnost	Celková četnost v % (n=58)*
ano	29	64,44	10	76,92	39	67,24
ne	16	35,56	3	23,08	19	32,76
	Σ 100,00		Σ 100,00		Σ 100,00	

Tab. 2.27. Spolupráce osloveného zařízení se seniory v okolí (v roce 2009 a 2011 a celkem)

* Pozn. Z celkového počtu 63 respondentů, 5 respondentů otázku neodpovědělo.

Spolupráce s jinými zařízeními a institucemi	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011
	PR	StČ	PL	MS	JM		JČ	KV	LB	VY	ZL	
ano	2	9	4	16	13	44	5	2	1	2	3	13
ne	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0

Tab. 2.28. Spolupráce osloveného zařízení s okolními institucemi a zařízeními (podle krajů v roce 2009 a 2011)

Spolupráce s jinými zařízeními a institucemi	Celková četnost v roce 2009		Celková četnost v roce 2011		Celková četnost za oba soubory	
	Četnost	Četnost v % (n=45)*	Četnost	Četnost v % (n=13)*	Celková četnost	Celková četnost v % (n=58)*
ano	44	97,78	13	100,00	57	98,28
ne	1	2,22	0	0,00	1	1,72
	Σ 100,00		Σ 100,00		Σ 100,00	

Tab. 2.29. Spolupráce osloveného zařízení s okolními institucemi a zařízeními (v roce 2009 a 2011 a celkem)

* Pozn. Z celkového počtu 63 respondentů, 5 respondentů otázku neodpovědělo.

Typ instituce či zařízení	Četnost celkem za oba dva soubory
jiné domovy pro seniory	17
kluby důchodců	13
kulturní střediska a divadla	15
knihovny	3
sportovní organizace	4
městské a obecní úřady, krajské úřady	19
místní školy a školská zařízení (MŠ, ZŠ, SOU, SOŠ, VOŠ, VŠ, ZŠU, školní družina)	66
dětské domovy	5
domovy mládeže, centra volného času	4
domov pro matku s dětmi, centrum pro rodinu, charitní domovy, sdružení a organizace zdravotně postižených	13
pečovatelská služba	5
farnosti	5

Tab. 2.30. Spolupráce osloveného zařízení s okolními institucemi a zařízeními z hlediska typu instituce (celkem)

Hodnocení klientů		Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2009	
Kritérium	Spokojenost	PR	StČ	PL	MS	JM	Celková četnost	Celková četnost v %*
vedení programů a aktivit	spokojeni	2	7	3	16	11	39	97,5
	nespokojeni	-	-	-	1	-	1	2,50
náplň programů a aktivit	spokojeni	2	7	3	15	10	37	94,87
	nespokojeni	-	1	-	1	-	2	5,13
organizace programů a aktivit	spokojeni	2	8	3	15	10	38	97,44
	nespokojeni	-	-	-	-	1	1	2,56
frekvence programů a aktivit	spokojeni	1	6	3	14	9	33	82,50
	nespokojeni	1	3	-	1	2	7	17,50
vybavení a podmínky	spokojeni	1	5	3	14	8	31	75,61
	nespokojeni	1	3	-	3	3	10	24,39

Tab. 2.31. Spokojenost klientů s nabídkou edukačních a aktivizačních programů a aktivit z pohledu pracovníků (podle krajů v roce 2009)

* Pozn. Každou podpoložku odpovídal jiný počet respondentů.

Hodnocení klientů		Jednotlivé kraje					Celková četnost v roce 2011	
Kritérium	Spokojenost	JČ	KV	LB	VY	ZL	Celková četnost	Celková četnost v % (n=14)*
vedení programů a aktivit	spokojeni	5	2	2	2	3	14	100,00
	nespokojeni	-	-	-	-	-	0	0,00
náplň programů a aktivit	spokojeni	5	1	2	2	3	13	92,86
	nespokojeni	-	1	-	-	-	1	7,14
organizace programů a aktivit	spokojeni	5	2	2	2	3	14	100,00
	nespokojeni	-	-	-	-	-	0	0,00
frekvence programů a aktivit	spokojeni	5	2	2	2	2	13	92,86
	nespokojeni	-	-	-	-	1	1	7,14
vybavení a podmínky	spokojeni	5	1	1	1	3	11	78,57
	nespokojeni	-	1	1	1	-	3	21,43

Tab. 2.32. Spokojenost klientů s nabídkou edukačních a aktivizačních programů a aktivit z pohledu pracovníků (podle krajů v roce 2011)

* Pozn. Z celkového počtu 15 respondentů neodpověděl 1 respondent.

Zájem o edukační a aktivizační programy a aktivity		Celková četnost za oba soubory	Celková četnost v % (n=200)	Dílčí četnosti v % dle obsahového zaměření
Společensko-vědní programy a aktivity				
	přednášky, besedy	3	1,50	4,69
	trénink paměti, reminiscence	11	5,50	17,19
	společenské hry a soutěže	9	4,50	14,06
	společenská posezení komorní (kluby, kavárničky apod.)	12	6,00	18,75
	společenské akce tematické	4	2,00	6,25
	oslavy narozenin	6	3,00	9,38
	kulturní a společenské akce	12	6,00	18,75
	komunitní akce mimo domov	4	2,00	6,25
	individuální návštěvy, pohovory	1	0,50	1,56
	duchovní aktivity	2	1,00	3,13
	Celkem	64	32,00	$\Sigma 100,00$
Pracovně-technické programy a aktivity				
	ergoterapie a tvořivé dílny (zájmové ateliéry, rukodělná činnost apod.)	21	10,50	77,78
	pečení, vaření	5	2,50	18,52
	specifické (aktivizační programy)	1	0,50	3,70
	Celkem	27	13,50	$\Sigma 100,00$
Přírodovědně-ekologické programy a aktivity				
	zooterapie (cannisterapie, felinoterapie apod.)	9	4,50	81,82
	pobyt venku	2	1,00	18,18
	Celkem	11	5,50	$\Sigma 100,00$
Esteticko-výchovné programy a aktivity				
Výtvarné programy a aktivity				
	aktivní (arteterapie, výtvarná dílna)	2	1,00	5,00
	receptivní (výstavy, vernisáže apod.)	1	0,50	2,50
Hudební programy a aktivity				
	aktivní (muzikoterapie, zpívání)	14	7,00	35,00
	receptivní (poslech hudby, koncert apod.)	17	8,50	42,50
	Videoterapie, promítání filmů	4	2,00	10,00
	Biblioterapie, čtení a předčítání	2	1,00	5,00
	Celkem	40	20,00	$\Sigma 100,00$
Tělovýchovné, sportovní a turistické programy a aktivity				
	sport a sportovní hry, cvičení skupinové a individuální	19	9,50	32,76
	hudebně pohybové aktivity (taneční terapie, společenské akce s tancem)	15	7,50	25,86
	výlety	12	6,00	20,69
	procházky	11	5,50	18,97
	návštěvy sportovních utkání	1	0,50	1,72
	Celkem	58	29,00	$\Sigma 100,00$
		$\Sigma 200$	$\Sigma 100,00$	

Tab. 2.33. Nejčastější edukační a aktivizační programy a aktivity z hlediska zájmu klientů domova pro seniory pohledem pracovníků domova

Zájem o edukační a aktivizační programy a aktivity		Celková četnost za oba soubory	Celková četnost v % (n=62)
Společensko-vědní programy a aktivity			
	přednášky, besedy	2	3,23
	trénink paměti, výuka jazyků	4	6,45
	soutěže	3	4,84
	setkání s politiky na předvolebním mítinku	1	1,61
	ankety a dotazníky	1	1,61
	bohoslužby	1	1,61
	Celkem	12	19,35
Pracovní-technické programy a aktivity			
	ergoterapie a tvořivé dílny (rozvíjení motoriky, zájmové ateliéry)	14	22,58
	práce s PC a Internetem	4	6,45
	pomoc v provozu	1	1,61
	Celkem	19	30,64
Přírodovědně-ekologické programy a aktivity			
	práce na zahradě	2	3,23
	pobyt venku	1	1,61
	Celkem	3	4,84
Esteticko-výchovné programy a aktivity			
Výtvarné programy a aktivity			
	aktivní (arteterapie, výtvarná dílna)	3	4,84
	receptivní (výstavy, vernisáže apod.)	1	1,61
Hudební programy a aktivity			
	receptivní (poslech hudby, koncert apod.)	2	3,23
Videoterapie, promítání filmů		2	3,23
Sledování TV		1	1,61
Biblioterapie, čtení a předčítání		4	6,45
	Celkem	13	20,97
Tělovýchovné, sportovní a turistické programy a aktivity			
	sport a sportovní hry, cvičení skupinové a individuální	6	9,68
	výlety	6	9,68
	procházky	3	4,84
	Celkem	15	24,20
		Σ 62	Σ 100,00

Tab. 2.34. Nejčastější edukační a aktivizační programy a aktivity z hlediska nezájmu klientů domova pro seniory pohledem pracovníků domova

Typy limitů a příčin	Četnost za oba soubory		Celková četnost
	Příčiny nezájmu seniorů	Limity nabídky programů	
Okruh „personál“			
nedostatek kvalifikovaných, odborně způsobilých pracovníků	-	7	7
nedostatek personálu obecně	-	10	10
Okruh „prostory a prostředí“			
nevyhovující prostory (využívání jídelny, chybí místnost, domov není bezbariérový apod.)	1	8	9
domov bez vlastní zahrady	-	3	3
místní nedostupnost divadel	-	1	1
přepravní omezení (nevhodný či chybějící vozový park, pronájmy)	3	3	6
Okruh „plánování a organizace“			
náročná organizace, náročné přesuny	1	1	2
časové důvody	-	2	2
podmínky	-	1	1
finanční náročnost	-	10	10
špatná komunikace při plánování aktivit	-	1	1
postoj a vedení domova (bez podpory)	-	3	3
podhodnocení pracovníků, chybí nadšení	-	3	3
Okruh „senior klient“			
zdravotní stav	13	2	15
špatný zrak, špatný sluch	12	-	12
problémy s pohybem, motorikou, špatný úchop	5	-	5
aktuálně se zhoršující zdravotní stav	2	-	2
poruchy paměti a udržení pozornosti	3	-	3
úbytek sil, namáhavost, bolest	5	-	5
vysoký věk	3	-	3
individuální zájmy a potřeby uživatelů	2	1	3
nesoulad mezi přáním a možnostmi klienta	1	2	3
nezájem osob s demencí a duševním onemocněním	-	1	1
momentální stav	2	-	2
obavy (z posměšků, z neúspěchu, z novinek, nezvyk)	5	-	5
motivace (chybí motivace, rozpaky z aktivity)	3	5	8
pohodlnost (jednodušší je přijímat, nehýbat se, neušpinit se)	3	-	3
postoje seniorů (nejsem dítě, jsem starý, neumím to, nikdy jsem to nedělal, už jsem se napracoval dost apod.)	9	-	9

Tab. 2.35. Příčiny nezájmu seniorů o edukační a aktivizační programy a aktivity a limity programů z pohledu pracovníků domova pro seniory

Příloha 3: Výsledky výzkumných šetření jiných autorů

Organizovaná aktivita	Domov důchodců Lysá n. Labem (v %)	Domov důchodců Unhošť (v %)
televize	25,76	11,18
kulturní a společenské podniky	21,72	9,94
přednášky	10,61	22,98
zájezdy	--	40,99
filmová představení	--	27,33

Tab. 3.1a. Organizované aktivity v domovech pro seniory

(Srov. KAUFMAN, B., PRCHLÍK, M. *Sociologický výzkum ve dvou domovech důchodců*. 1. vyd. Praha : Výzkumný ústav sociálního zabezpečení, 1968, s. 68.)

Individuální aktivity	Celkem za oba domovy důchodců (v %)
čtení knih, novin a časopisů	57,30
vycházky	48,00
poslech rozhlasu	25,40
televize	22,10
ruční práce	19,80
jiné (pěstování květin, karty, psaní dopisů)	8,90

Tab. 3.1b. Individuální aktivity v domovech pro seniory

(Srov. KAUFMAN, B., PRCHLÍK, M. *Sociologický výzkum ve dvou domovech důchodců*. 1. vyd. Praha : Výzkumný ústav sociálního zabezpečení, 1968, s. 69.)

Aktivity v domovech pro seniory	Četnost
sport	13
křížovky	52
televize	105
domácí práce	48
vaření	40
zahrada	7
počítač	5
hudba	50
karty	3
hudební nástroje	2
procházky	11
cvičení	2
pěvecký kroužek	8
četba	97

turistické túry	2
ruční práce	7
divadlo	2
kuželky	1
ping pong	1
studium VŠ	1
klub vaření	1
společenský klub	1
tancování	1

Tab. 3.2. Zájem seniorů o aktivity v domovech pro seniory (celková četnost)

(Srov. KOZÁKOVÁ, Z., MÜLLER, O. *Aktivizační přístupy k osobám seniorského věku*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 32.)

Individuální činnosti	v %
Pasivní konzum	
rozhlas	100,00
televize	84,40
divadlo	13,30
filmy	8,80
Duševní aktivity	
četba	68,80
ruční práce	20,00
křížovky	8,80
sběratelství	4,40
Tělesné aktivity	
procházky	57,70
práce na úpravě okolí ústavu	13,30
práce na ústavní zahradě	4,40

Tab. 3.3. Individuální činnosti seniorů v domovech důchodců

(Srov. *Metodická pomůcka k usměrňování kulturně výchovné, zájmové a pracovní činnosti v DD a ÚSP*. Praha : Organizační odbor Ministerstva práce a sociálních věcí ČSR, 1980, s. 59-60; podle Gresingera a Škarbové)

Individuální aktivity	Průměrná četnost
Práce na zahradě, chov domácích zvířat	2,62
Setkávání se s příbuznými, známými	2,32
Četba knih	2,69
Četba novin nebo časopisů	1,99
Sledování televize, videa	1,54
Návštěvy divadel, koncertů, výstav	4,07
Studium jazyků, odborné literatury, návštěvy odborných přednášek	4,57
Vycházky do přírody, sport	2,77
Koníčky, záliby	2,71
Pomoc dětem (hlídání dětí, v domácnosti)	3,12
Pomoc sousedům či známým	3,80
Dobrovolná práce v bydlišti či pro obecní úřad	4,24
Činnost v zájmových organizacích	4,10

Tab. 3.4. Individuální aktivity v domovech seniorů (neumístěných v domovech pro seniory; bodová stupnice 1-5)

(KUCHAŘOVÁ, V. *Život ve stáří*. 1. vyd. Praha : Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2002. 89 s.)

Příloha 4: Výběr z doporučené literatury k plánování a realizaci edukačních a aktivizačních programů a aktivit s praktickým zaměřením

Širší záběr, komplexnější pojetí:

KLEVETOVÁ, D., DLABALOVÁ, I. *Motivační prvky při práci se seniory*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2008. 208 s. ISBN 978-80-247-2169-9.

- Příručka pohybových aktivit a komunikace, typy komunikace s osobami s poruchou zraku, sluchu, u osob s demencí.

RHEINWALDOVÁ, Eva. *Novodobá péče o seniory*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 1999. 88 s. ISBN 80-7169-828-8.

- Komplexnější příručka nových aktivit a speciálních technik k aktivizaci osob dlouhodobě upoutaných na lůžko, dezorientovaných, s poruchami komunikace a duševně nemocných. Včetně pojednání o přípravě programů.

WALSH, D. *Skupinové hry a činnosti pro seniory*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. 204 s. ISBN 80-7178-970-4.

- Praktický sborník stovek skupinových činností na různá témata a s různým obsahem (výtvarné, kognitivní, pohybové apod.). Zaměřuje se i na zásady skupinové práce.

Komunikace:

MINIBERGEROVÁ, L., DUŠEK, J. *Vybrané kapitoly z psychologie a medicíny pro zdravotníky pracující se seniory*. 1. vyd. Brno : Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2006. 67 s. ISBN 80-7013-436-4.

- Příručka zásad komunikace s starým člověkem a komunikace s dementním pacientem.

PICHAUD, C., THAREAUOVÁ, I. *Soužití se staršími lidmi*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. 160 s. ISBN 80-7178-184-3.

- Uvádí praktické rady ke komunikaci se stárnoucími lidmi, k manipulaci s nepohyblivým člověkem.

POKORNÁ, A. *Komunikace se seniory*. 1. vyd. Praha : Grada, 2010. 158 s. ISBN 978-80-247-3271-8.

- Příručka komunikace se seniory a manuály postupů.

VENGLÁŘOVÁ, M. *Problematické situace v péči o seniory : Příručka pro zdravotnické a sociální pracovníky*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2007. 94 s. ISBN 978-80-247-2170-5.

- Zaměřuje se na způsoby komunikace se seniorem, na způsoby jednání s pacienty s depresí a demencí, uvádí praktické příklady zvládání problémových situací. Nehovoří o konkrétních aktivitách.

Terapie:

JELÍNKOVÁ, J., KRIVOŠÍKOVÁ, M., ŠAJTAROVÁ, L. *Ergoterapie*. 1. vyd. Praha : Portál, 2009. 272 s. ISBN 978-80-7367-583-7.

- Příručka pro práci se skupinou a využívání různých technik v ergoterapii.

Metodika integrace dobrovolnictví v zařízeních pro seniory. 1. vyd. Praha : Národní dobrovolnické centrum Hestia, Domov Sue Ryder, Domov sv. Karla Boromejského, 2005. 85 s.

- Konkrétní příklady (programy) aktivizačních činností (ergoterapie, trénink paměti, péče o vzhled, hudební aktivity).

ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. 1. vyd. Praha : Portál, 1998. 248 s. ISBN 80-7178-264-5.

- Muzikoterapeutické a hudebně pohybové aktivity – praktický sborník her.

VYMĚTAL, J. *Speciální psychoterapie (úzkost a strach)*. 1. vyd. Praha : Psychoanalytické nakladatelství, 2000. 481 s. ISBN 80-86123-15-4.

- Praktické příklady a použití arteterapie a muzikoterapie.

VOSTROVSKÁ, H. *Sociálně aktivizační programy pro klienty pečovatelské služby*. 2. rozšířené vyd. Praha : Státní zdravotní ústav, 1998. 21 s. ISBN 80-7071-093-4.

- Stručný popis jednotlivých aktivit.

Trénink kognitivních schopností, trénink paměti apod.:

JANEČKOVÁ, H., VACKOVÁ, M. *Reminiscence : Využití vzpomínek při práci se seniory*. 1. vyd. Praha : Portál, 2010. 152 s. ISBN 978-80-7367-518-3.

- Praktické příklady pro úpravu prostředí a přípravu na reminiscenční práci, příklady reminiscence se skupinou seniorů a v péči o osoby s demencí.

JAROŠOVÁ, E., KOMÁRKOVÁ, R., PAUKNEROVÁ, D., PAVLICA, K. *Trénink sociálních a manažerských dovedností : metodický průvodce*. Praha : Management Press, 2001. 223 s. ISBN 80-7261-048-1.

- Příklady her k sociálním dovednostem, ke komunikaci a rozvoji osobnosti.

SUCHÁ, J. *Trénink paměti pro každý věk : testy na paměť, logiku a koncentraci*. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. 208 s. ISBN 978-80-7367-438-0.

- Konkrétní techniky a cvičení pro trénování paměti sestavené nejznámější českou lektorkou kurzů trénování paměti.

Pohybové aktivity a cvičení:

GREGOR, O. *Stárnout, to je kumšt*. 2. vyd. Praha : Olympia, 1990. 139 s. ISBN 80-7033-040-6.

- Příklady cvičebních sestav a relaxací.

MATOUŠ, M., MATOUŠOVÁ, M., KALVACH, Z., RADVANSKÝ, J. *Pohyb ve stáří je šancí*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, a.s., 2002. 112 s. ISBN 80-247-0331-9.

- Příklady cvičebních souborů, ranní, relaxační a dechová cvičení.

NOVOTNÁ, E., KALVACH, Z., ŠNEJDRLOVÁ, M. *Pády ve stáří a jejich prevence s náměty pro preventivní cvičení*. Praha : Občanské sdružení ŽIVOT 90, 2005. 29 s. Bez ISBN.

- Cvičební programy pro posilovací, uvolňovací a protahovací cvičení a nácvik vstávání.

Sborník kongresu V. gerontologické dny Ostrava s mezinárodní účastí. Ostrava : Dům techniky Ostrava, 2001. 124 s. ISBN 80-02-01449-9.

- Dílčí příspěvky k realizaci programu taneční terapie a komplexní rehabilitace a ergoterapie.

STEJSKAL, P. *Proč a jak se zdravě hýbat*. 1. vyd. Praha : PRESSTEMPUS, 2004. 125 s. ISBN 80-903350-2-0.

- Cvičební programy a vhodné pohybové aktivity podle věku.

ŠIPR, K. *Jak zdravě stárnout*. 1. vyd. Rosice u Brna : Gloria Rosice, 1997. 118 s. ISBN 80-901834-1-7.

- Popisuje pohybové aktivity, zároveň je psáno přímo pro seniory, jako beletrie.

ŠTILEC, M. *Program aktivního stylu života pro seniory*. 1. vyd. Praha : Portál, 2004. 136 s. ISBN 80-7178-920-8.

- Vhodné pohybové aktivity pro seniory, příklady relaxačních cvičení, způsoby motivace starších lidí k pohybu a aktivnímu životnímu stylu.

Zooterapie:

GALAJDOVÁ. *Pes lékařem lidské duše aneb Cannisterapie*. 1. vyd. Praha : Grada, 1999. 160 s. ISBN 80-7169-789-3.

- Příručka pro využití psů v rámci zooterapie.

VOJTĚCHOVSKÝ, M., VOJTĚCHOVSKÁ, M. *Zvířata v domovech nejen pro seniory : příručka pro návštěvní programy, držení a chování zvířat*. 2. vyd. Praha : Národní dobrovolnické centrum Hestia, 1999. 39 s. ISBN 80-239-1973-3.

- Praktická příručka zooterapie.

Příloha 5: Přehled doporučení a zkušeností pro plánování a realizaci edukačních a aktivizačních programů a aktivit

Přehled doporučení k plánování a realizaci edukačních a aktivizačních programů a aktivit se seniory získaný na základě vyhodnocení výzkumného šetření (z dotazníků a rozhovorů) a vlastních poznatků:

- Nenechte seniory pouze přijímat. Přimějte je investovat a zapojit se dle svých individuálních možností a schopností.
- Senioři musejí být na aktivitách očekáváni. Dejte jim vědět, že jsou vítáni.
- Nerealizujte aktivity, o kterých si sami myslíte, že budou úspěšné. Námět na aktivity musí vzejít od seniorů, z jejich zájmů a potřeb.
- Nezapomínejte ověřovat zájmy i u klientů, s nimiž je obtížná komunikace.
- Poznejte každého seniora ve vašem domově. Konzultuje s kolegy zjištěné pokroky, vývoj a zájmy.
- Plánujte aktivity v týmu.
- Kde není podpora vedení, není motivován personál. Kde není motivován personál, klient situaci možná neporozumí, ale vycítí, že se něco děje, a nemá o aktivity zájem. Kde není zájem klientů, vedení aktivity nepodporuje. Kde není podpora vedení, není motivován pracovník...
- Kde je radostná atmosféra a „zapálený“ personál, není třeba klienty mnoho motivovat.
- Není důležité, co a jak děláte, pokud Vám nechybí nadšení.
- Pracujte na dobrých vztazích se seniory. Musejí mít zájem se s Vámi setkávat.
- Vytvářejte aktivity přitažlivé tématem.
- Volte přiměřené aktivity. Senior musí zažívat úspěch.
- Nekritizujte, chvalte a všímejte si.
- Vysvětľujte. Klienti musejí porozumět, co a proč se dělá, a jaký to má význam.
- Neodmítejte klienta, pokud k aktivitě nemá dispozice. Příště už nepřijde. Raději zkuste najít jiný způsob či možnost dopomoci, aby klient aktivitu také zvládl.
- Podporujte klienty v aktivitách, i když je to aktivita individuální.
- Připravte podnětné prostředí.
- Zajistěte dobré osvětlení a větrání.
- Neměňte čas a místo aktivit. Je třeba dodržovat pravidelnost.
- Zaveďte tradice, oslavy apod.
- Zapojujte klienty do přípravy a organizace. Dejte jim osobní úkol, aby byli důležití.
- Umožněte přítomnost na aktivitě i tomu klientovi, který se nechce přímo účastnit. Nechte jej se dívat, třeba se časem sám zapojí.
- Zapojte dobrovolníky. Pracovníků nebude nikdy dost, aby se mohli věnovat všem klientům individuálně.
- Realizujete aktivity, které baví i Vás. Klienti to poznají.
- Vhodnými aktivitami můžete navrátit seniorovi chuť do života, nabudit jej a pomoci mu zapomenout na nepěkné věci. Často pak zapomene i svůj i na svůj případný špatný zdravotní stav.

- Získejte přehled o činnostech jiných organizací. Spolupracujte.
- Otevřete Váš domov vnějšímu světu. Pořádejte společné aktivity i pro veřejnost, rodinu, přátele.
- Průběžně vyhodnocujte psychický stav klientů při aktivitě.
- Zajistěte si zpětnou vazbu. Průběžně vyhodnocujte a evaluujete aktivity.

Příloha 6: Přehled praktických listů (karet postupů) pro provádění edukačních a činností vybraných autorů

COUFALOVÁ, J. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy : Náměty pro učitele*. Praha : Fortuna, 2006.

- Cíl aktivity (projektu)
- Pomůcky
- Průběh aktivity (projektu)
- Přibližné časové rozvržení
- Zkušenosti a postřehy

JAROŠOVÁ, E., KOMÁRKOVÁ, R., PAUKNEROVÁ, D., PAVLICA, K. *Trénink sociálních a manažerských dovedností : metodický průvodce*. 223 s. ISBN 80-7261-048-1.

- Název aktivity
- Výukové cíle
- Členění skupiny
- Časová náročnost
- Pomůcky
- Popis techniky
- Doporučení
- Otázky pro diskusi

JESENSKÝ, J., JANIŠ, K. *Malý slovník pomáhajících profesí*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2004, s. 89.

Edukačně rehabilitační program:

- Název
- Struktura
- Cíle a úkoly
- Podrobnější členění (obsah)
- Časová dotace
- Začlenění do širšího vzdělávacího rámce
- Způsob ukončení
- Rozsah požadavků při vstupu a výstupu

KRÁLOVÁ, J. *Speciální techniky sociální práce*. Brno : Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002.

- Cíl
- Pomůcky
- Instrukce
- Postup

Metodika integrace dobrovolnictví v zařízeních pro seniory. Praha : Národní dobrovolnické centrum Hestia, Domov Sue Ryder, Domov sv. Karla Boromejského, 2005, s. 40-51.

- Aktivita
- Cíle aktivity
- Organizace aktivity
 - o Vhodné prostředí, vybavení a pomůcky
 - o Motivace účastníků
 - o Vhodný počet účastníků
- Realizace aktivity
 - o Obecné informace o aktivitě, zásady skupinové práce, čeho se vyvarovat
- Průběh aktivity
 - o Příprava aktivity a úvodní kontakt s klientem
 - o Průběh vlastní aktivity
 - o Příklady konkrétních aktivit
 - o Zhodnocení aktivity, rozloučení s klientem
- Vyhodnocení (zpětná vazba)

SVOBODOVÁ, E. et al. *Vzdělávání v mateřské škole : Školní a třídní vzdělávací program.* Praha : Portál, 2010, s. 42. (Projekt)

- Proč? Funkce a cíle
- Koho? Charakteristiky učících se
- Co? Obsah vzdělávání
- Kdy? Čas
- Jak? Metody a postupy
- Za jakých podmínek? Organizace
- S jakými očekávanými efekty? Kontrola a hodnocení

ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi.* Praha : Portál, 1998.

- Hlučnost
- Doba trvání
- Věk
- Forma – individuální, párová, skupinová
- Speciální požadavky (např. klid v místnosti)
- Lektorské zabezpečení (amatér, zkušený lektor)
- Cíle aktivity

Zlatý fond her I : hry a programy připravené pro kurzy Prázdninové školy Lipnice. Praha: Portál, 2002.

- Název aktivity
- Cíl
- Charakteristika (zátěž psychická a fyzická, čas na přípravu, čas na hru/aktivitu, počet hráčů, věková kategorie, prostředí, denní doba, roční období, materiál)
- Libreto (motivace)
- Realizace hry/aktivity
- Metodické poznámky

Příloha 7: Návrh praktického metodického listu (karty) pro provádění edukačních a aktivizačních činností

Uvedený návrh metodického listu edukačního a aktivizačního programu či aktivity uvádí minimální požadavky na sestavení programu či aktivity dle obsahové, procesuí, technicko-materiální a personální stránky edukačního procesu.

Název aktivity

- Cíl aktivity:
 - cíl by měl souviset s některou z identifikovaných potřeb seniorů,
 - posoudit, zda je primární případný produkt či proces; posoudit primární a sekundární zaměření aktivity,
 - specifikovat cíl (a funkci) aktivity dle jednotlivých (minimálních) kritérií:
 - co chceme aktivitou ovlivnit – cíl poznávací, postojový, psychomotorický,
 - časová dimenze cíle aktivity – cíl blízký, střednědobý, vzdálený,
 - posoudit, zda je primární případný produkt či proces; posoudit primární a sekundární zaměření aktivity,
 - cíl by měl souviset s některou z identifikovaných potřeb seniorů,
- Charakteristika účastníků aktivity:
 - vhodný počet účastníků pro aktivitu nebo forma aktivity – individuální, párová, skupinová, hromadná,
 - pro koho je aktivita vhodná a pro koho je aktivita nevhodná (včetně míry náročnosti – náročnost fyzická, psychická, obsahová apod.),
- Obsah aktivity (struktura a popis aktivity):
- Příprava aktivity:
 - čas na přípravu,
 - vhodné prostředí, případně i vhodné roční období,
 - nezbytný materiál a pomůcky pro realizaci aktivity,
 - způsob informování účastníků (závisí od aktivity),
- Realizace aktivity:
 - způsob motivace,
 - užití metody a postup,
 - personální zabezpečení – počet a odbornost pracovníků (aktivita vyžaduje vyšší kvalifikaci či laika),
 - míra organizovanosti – řízení aktivity (převážně pracovníky, klienty apod.),
 - délka trvání aktivity a přibližné časové rozložení,
 - popis techniky, příklady dílčích aktivit (pokud jsou),
- způsob vyhodnocení aktivity a získání zpětné vazby (včetně zpětné vazby od účastníků):
- Doporučení (uvedení předchozích zkušeností s realizací aktivity):
- Poznámky:

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek v textové části:

- Tabulka 1. Počet oslovených domovů dle velikosti zařízení (celkem)
- Tabulka 2. Prostory zařízení pro realizaci programů a aktivit podle velikosti zkoumaného zařízení
- Tabulka 3. Používání metodických postupů při realizaci programů a aktivit podle velikosti zkoumaného zařízení
- Tabulka 4. Pracovní pozice realizující v různé míře edukační a aktivizační programy a aktivity podle počtu voleb (v roce 2009, 2011 a celkem)
- Tabulka 5. Pracovní pozice realizující v různé míře edukační a aktivizační programy a aktivity podle velikosti zkoumaného zařízení
- Tabulka 6. Spokojenost klientů s nabídkou edukačních a aktivizačních programů a aktivit z pohledu pracovníků (podle krajů v roce 2011)
- Tabulka 7. Příčiny nezájmu seniorů o edukační a aktivizační programy a aktivity a limity programů z pohledu pracovníků domova pro seniory (celkem)

Seznam tabulek v přílohách:

Příloha 2:

- Tab. 2.1. Oslovené domovy pro seniory (v roce 2009)
- Tab. 2.2. Oslovené domovy pro seniory (v roce 2011)
- Tab. 2.3. Počet oslovených domovů dle velikosti (v roce 2009)
- Tab. 2.4. Počet oslovených domovů dle velikosti (v roce 2011)
- Tab. 2.5. Počet a struktura klientů (v procentech celkem)
- Tab. 2.6. Pracovní pozice vyplňovatele dotazníku (v roce 2009 a v roce 2011)
- Tab. 2.7. Stručná kategorizace nabídky edukačních a aktivizačních programů a aktivit ve zkoumaných domovech pro seniory (četnosti v roce 2009 a v roce 2011)
- Tab. 2.8. Stručná kategorizace nabídky edukačních a aktivizačních programů a aktivit ve zkoumaných domovech pro seniory (celková a dílčí četnost v procentech dle obsahového zaměření)
- Tab. 2.9. Využívané organizační formy podle krajů (v roce 2009)
- Tab. 2.10. Využívané organizační formy podle krajů (v roce 2011)
- Tab. 2.11. Způsob řízení programů a aktivit podle krajů (v roce 2009)
- Tab. 2.12. Způsob řízení programů a aktivit podle krajů (v roce 2011)
- Tab. 2.13. Prostory zařízení pro realizaci programů a aktivit podle krajů (celkem)
- Tab. 2.14. Prostory zařízení pro realizaci programů a aktivit (podle roku sběru dat a celkem)
- Tab. 2.15. Vybavenost pomůckami ke cvičení (podle roku sběru dat a celkem)
- Tab. 2.16. Používání metodických postupů při realizaci programů a aktivit (podle krajů)
- Tab. 2.17. Používání metodických postupů při realizaci programů a aktivit (podle roku sběru dat a celkem)
- Tab. 2.18. Původ používaných metodických postupů při realizaci programů a aktivit (podle krajů a celkem)

- Tab. 2.19. Pracovní pozice a míra jejich zapojení při plánování a realizaci programů a aktivit (podle krajů a celkem - četnosti)
- Tab. 2.20. Pracovní pozice a míra jejich zapojení při plánování a realizaci programů a aktivit (podle krajů a celkem v procentech)
- Tab. 2.21. Pracovní pozice realizující v různé míře edukační a aktivizační programy a aktivity podle počtu voleb (podle krajů v roce 2009 a 2011)
- Tab. 2.22. Subjekty navrhuující a vytvářející nabídku edukačních a aktivizačních programů a aktivit (podle krajů v roce 2009 a 2011)
- Tab. 2.23. Subjekty navrhuující a vytvářející nabídku edukačních a aktivizačních programů a aktivit (v roce 2009 a 2011 a celkem v procentech)
- Tab. 2.24. Míra podílu klientů na realizaci edukačních a aktivizačních programů a aktivit (podle krajů v roce 2009 a 2011)
- Tab. 2.25. Míra podílu klientů na realizaci edukačních a aktivizačních programů a aktivit (v roce 2009 a 2011 a celkem)
- Tab. 2.26. Spolupráce osloveného zařízení se seniory v okolí (podle krajů v roce 2009 a 2011)
- Tab. 2.27. Spolupráce osloveného zařízení se seniory v okolí (v roce 2009 a 2011 a celkem)
- Tab. 2.28. Spolupráce osloveného zařízení s okolními institucemi a zařízeními (podle krajů v roce 2009 a 2011)
- Tab. 2.29. Spolupráce osloveného zařízení s okolními institucemi a zařízeními (v roce 2009 a 2011 a celkem)
- Tab. 2.30. Spolupráce osloveného zařízení s okolními institucemi a zařízeními z hlediska typu instituce (celkem)
- Tab. 2.31. Spokojenost klientů s nabídkou edukačních a aktivizačních programů a aktivit z pohledu pracovníků (podle krajů v roce 2009)
- Tab. 2.32. Spokojenost klientů s nabídkou edukačních a aktivizačních programů a aktivit z pohledu pracovníků (podle krajů v roce 2011)
- Tab. 2.33. Nejčastější edukační a aktivizační programy a aktivity z hlediska zájmu klientů domova pro seniory pohledem pracovníků domova
- Tab. 2.34. Nejčastější edukační a aktivizační programy a aktivity z hlediska nezájmu klientů domova pro seniory pohledem pracovníků domova
- Tab. 2.35. Příčiny nezájmu seniorů o edukační a aktivizační programy a aktivity a limity programů z pohledu pracovníků domova pro seniory

Příloha 3:

- Tab. 3.1a. Organizované aktivity v domovech pro seniory
- Tab. 3.1b. Individuální aktivity v domovech pro seniory
- Tab. 3.2. Zájem seniorů o aktivity v domovech pro seniory (celková četnost)
- Tab. 3.3. Individuální činnosti seniorů v domovech důchodců
- Tab. 3.4. Individuální aktivity v domovech seniorů (neumístěných v domovech pro seniory; bodová stupnice 1-5)

Seznam grafů v textové části:

- Graf 1. Počet a struktura klientů v oslovených domovech (celkem)
- Graf 2. Pracovní pozice vyplňovatele dotazníku (v procentech celkem)
- Graf 3. Využívané organizační formy (celkem)
- Graf 4. Aktivity podle způsobu řízení (celkem)
- Graf 5. Prostory zařízení pro realizaci programů a aktivit (celkem)
- Graf 6. Používání metodických postupů při realizaci programů a aktivit (celkem)
- Graf 7. Subjekty navrhuující a vytvářející nabídku edukačních a aktivizačních programů a aktivit (celkem v procentech)
- Graf 8. Míra podílu klientů na realizaci edukačních a aktivizačních programů a aktivit (celkem)

Seznam obrázků:

- Obrázek 1. Vztah pojmů – aktivizační a edukační
- Obrázek 2. Vztah pojmů – aktivity a programy

Abstrakt

Disertační práce je zaměřena na problematiku edukačních (v užším smyslu) a aktivizačních (v širším smyslu) programů a aktivit v domovech pro seniory. Cílem teoretické části disertační práce je komplexní pojednání o problematice edukace seniorů v prostředí domova pro seniory. V úvodní kapitole vymezuje základní pojmy poznatky týkající se stáří, domova pro seniory, aktivity a edukace seniorů. Objasňuje pojmy edukační a aktivizační programy a aktivity v domovech pro seniory a význam a přínos těchto programů a aktivit pro seniory. Dále v teoretické části charakterizuje a specifikuje obsahové, procesuální, technicko-materiální a personální aspekty edukačních a aktivizačních činností, tzn. programů a aktivit v domovech pro seniory.

Empirická část je zaměřena na zmapování a analýzu aktuálně nabízených edukačních a aktivizačních programů a aktivit v domovech pro seniory, s cílem ověřit, popsat a analyzovat způsoby plánování, přípravy a realizace těchto programů a aktivit. Výzkumné šetření bylo realizováno u 63 domovů pro seniory v České republice formou dotazníkového šetření. Ve třech vybraných domovech pro seniory byly výzkumné údaje získávány rovněž pomocí metody rozhovoru s personálem domova. Výzkum, zaměřený především na postihnutí vnitřních mechanismů a souvislostí realizovaných programů a aktivit, využívá kvantitativních i kvalitativních strategií.

Práce dospěla k závěru, že edukační a aktivizační programy a aktivity v domovech pro seniory mohou být limitovány objektivními faktory, například z hlediska prostorového, finančního a personálního. Mezi limitující faktory, jež jsou často neuvědomované, patří také nedostatečné zaměření na zájmy a potřeby seniorů a nízká úroveň motivace seniorů i personálu. Vytvoření jednotné metodiky pro vhodné plánování a realizaci těchto aktivit je podmíněno znalostí principů a faktorů edukačního procesu, znalostí potřeb a charakteristik seniorské skupiny a zároveň je limitováno značnou diferenciací mezi jednotlivými seniory i jednotlivými domovy, čímž je tento požadavek obtížně splnitelný. Ideálním řešením je vytváření metodických listů k jednotlivým edukačním programům a sestavování jejich kartoték. Návrh takového listu (karty) je v práci předložen.

Klíčová slova:

stáří, stárnutí, domov pro seniory, kvalita sociálních služeb, aktivita, edukace seniorů, edukační programy a aktivity, aktivizační programy a aktivity, edukační proces, plánování a realizace aktivit

Abstract

Dissertation is focused on educational issues (in the narrower sense) and activation (in the broader sense) programs and activities for the elderly. The aim of the theoretical part of the dissertation is a comprehensive treatise on the problems of education of seniors in homes for the elderly. In the introductory chapter it defines the basic concepts of knowledge regarding the age, home for seniors, seniors activities and education. It explains concepts of educational and motivational programs and activities for the elderly and the importance and benefits of these programs and activities for seniors. Later in the theoretical part it describes and specifies the content, processual, technical and personnel aspects of educational and motivational activities, ie. programs and activities for the elderly.

The empirical part focuses on mapping and analysis of currently available educational and motivating programs and activities for the elderly in order to verify, describe and analyse ways of planning, preparation and implementation of these programs and activities. The survey was carried out in 63 homes for the elderly in the Czech Republic in the form of a questionnaire survey. In three selected homes for the elderly were the research data also collected using the interview with the staff. The research, focused primarily on internal mechanisms of disability and connections between implemented programs and activities, is using both quantitative and qualitative strategies.

The work concluded that the educational and motivational programs and activities for the elderly may be limited by objective factors, such as spatial, financial and human resources. Among the limiting factors that are often unconscious, is also a lack of focus on the interests and needs of seniors and low level seniors and staff motivation. Creating an unified methodology for appropriate planning and implementation of these activities is subject to knowledge of the principles and factors of the educational process, knowledge needs and characteristics of the senior group and is also limited by significant differentiation between seniors and individual homes, so this requirement is onerous. The ideal solution is to create methodological sheets for each Educational program and prepare their filing cabinets. The example is in the work submitted.

Keywords:

age, aging, home for seniors, quality of social services, activity, senior education, educational programs and activities, motivational programs and activities, educational process, planning and implementation activities

Zusammenfassung

Die Dissertation ist auf die Problematik der Edukations- (im engeren Sinne) und Aktivierungs- (im breiteren Sinne) -programme und -aktivitäten in den Pflegeheimen für Senioren orientiert.

Das Ziel des theoretischen Teils der Dissertation ist die Problematik der Edukation der Senioren in den Pflegeheimen komplex zu behandeln. In dem einleitenden Kapitel definiert man die Grundbegriffe und Fakten, die mit dem Alter, mit den Pflegeheimen und mit der Aktivität und Edukation der Senioren zusammenhängen. Man erklärt die Begriffe Edukations- und Aktivierungsprogramme und -aktivitäten in den Pflegeheimen für Senioren und beschreibt die Bedeutung und den Beitrag von diesen Programmen und Aktivitäten für die Senioren. Weiter in dem theoretischen Teil der Dissertation charakterisiert und spezifiziert man die inhaltlichen, prozessualen, technisch-materiellen und personellen Aspekte von den Programmen und Aktivitäten in den Pflegeheimen.

Der empirische Teil erkundet und analysiert die aktuell angebotenen Edukations- und Aktivierungsprogramme und -aktivitäten in den Pflegeheimen für Senioren, mit dem Ziel, die Weise der Planung, Vorbereitung und Realisierung dieser Programme und Aktivitäten zu verifizieren, beschreiben und analysieren. Die empirische Forschung wurde in 63 Pflegeheimen für Senioren in der Tschechischen Republik durch die Fragebogenmethode realisiert. In drei ausgewählten Pflegeheimen wurden die Forschungsdaten auch durch ein Interview mit dem Personal gewonnen. Die Forschung war vor allem auf die Innenmechanismen und Verbindungen der realisierten Edukations- und Aktivierungsprogramme und -aktivitäten orientiert, daher wurden sowohl quantitative als auch qualitative Strategien verwendet.

Die Dissertation ist zum Schluss gekommen, dass die Edukations- und Aktivierungsprogramme und -aktivitäten in den Pflegeheimen für Senioren können durch objektive Faktoren beschränkt werden, zum Beispiel in Bezug auf die räumlichen, finanziellen und personellen Faktoren. Zu den limitierenden Faktoren, die oft unbewusst sind, gehören auch ungenügende Orientierung auf die Interessen und Bedürfnisse der Senioren und niedrige Motivation der Senioren und des Personals.

Um eine einheitliche Methodik für geeignetes Planen und Realisierung von diesen Programmen und Aktivitäten bilden zu können, sollte man die Prinzipien und Faktoren des Edukationsprozesses und die Bedürfnisse und Charakteristik der Seniorengruppe kennen. Zugleich ist die Bildung der Methodik durch die deutliche Differenz unter den einzelnen Senioren und den einzelnen Pflegeheimen limitiert, daher ist diese Aufgabe nur schwierig erfüllbar. Eine ideale Lösung stellt die Bildung der methodischen Blätter zu den einzelnen Edukationsprogrammen und die

Zusammensetzung von diesen Blättern in die Form der Karteien vor. Ein eigenes Muster von diesem methodischen Blatt haben wir gebildet, es steht in dem Anhang zur Verfügung.

Stichwörter:

Alter, Altern, Pflegeheime für Senioren, Sozialdienstqualität, Aktivität, Senioren- und Seniorenebildung, Edukationsprogramme und -aktivitäten, Aktivierungsprogramme und -aktivitäten, Edukationsprozess, Planung und Realisierung der Aktivitäten.

Výběr z publikační činnosti

Články v tuzemských sbornících a odborných časopisech

ŽIVOTSKÁ, K. K vybraným výchovným a sociálním aspektům činnosti dobrovolníků ve zdravotnických zařízeních. In *Aktuální problémy pedagogiky ve výzkumech studentů doktorských studijních programů III*. Sborník příspěvků z III. ročníku studentské vědecké konference. Olomouc: Votobia Olomouc, 2005, s. 187 - 190. ISBN 80-7220-246-4.

ŽIVOTSKÁ, K. Dobrovolnická služba a její význam. In *VII. mezinárodní konference k problematice osob se specifickými potřebami*. (Sborník CD-ROM.) Olomouc, 2006.

ŽIVOTSKÁ, K. Dobrovolnictví jako motivace k celoživotnímu učení. In *Současné metodologické přístupy a strategie pedagogického výzkumu*. Sborník příspěvků 14. konference České asociace pedagogického výzkumu. (Sborník CD-ROM.) Plzeň, 2006.

SZOTKOWSKI, R., ŽIVOTSKÁ, K. Digitální média jako trend životního stylu. In *Socialia 2006*. Sborník příspěvků z X. ročníku konference s mezinárodní účastí. (Sborník CD-ROM.) Hradec Králové, 2007.

ŽIVOTSKÁ, K. Dobrovolnictví ve zdravotně sociální oblasti – pojmosloví a legislativa. In *Aktuální problémy pedagogiky ve výzkumech studentů doktorských studijních programů IV*. Sborník příspěvků z IV. ročníku studentské vědecké konference. Olomouc: Votobia Olomouc, 2006, s. 344 - 349. ISBN 80-7220-280-4.

ŽIVOTSKÁ, K. Využití dobrovolníků při aktivizačních technikách u seniorů. (v tisku: *VIII. mezinárodní konference k problematice osob se specifickými potřebami*. 2007. Olomouc)

ŽIVOTSKÁ, K. Dobrovolnictví v práci se seniory. In *Akční pole sociální práce aneb sociálně pedagogické otázky současnosti*. Sborník příspěvků z 1. konference. (Sborník CD-ROM.) Olomouc, 2007.

ŽIVOTSKÁ, K. Příprava na stáří – k některým výsledkům komparativní studie. (v tisku: *Socialia 2008*. 2008. Malenovice.)

ŽIVOTSKÁ, K. Příprava na stáří a odchod do důchodu. In *Aktuální problémy pedagogiky ve výzkumech studentů doktorských studijních programů VI*. Sborník příspěvků z VI. ročníku studentské vědecké konference. (Sborník CD-ROM.) Olomouc, 2009.

Články v zahraničních sbornících

VYHNÁLKOVÁ, P., ŽIVOTSKÁ, K. Přínos využívání internetu pro seniory. In *Acta Humanica* 3/2006. Žilina : Katedra pedagogiky, psychologie a sociálních věd fakulty přírodních věd Žilinské univerzity v Žilině, 2006, s. 241-244. ISSN 1336-5126.

ŽIVOTSKÁ, K. Dobrovolnictví a senioři. In *Edukacja do i w starości: wybrane konteksty – problemy – uwarunkowania*. Bydgoszcz: Wydawnictwo Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy, 2008, s. 263 - 272. ISBN 978-83-89914-21-7.

Recenze

ŽIVOTSKÁ, K. Seniori. *E – Pedagogium*. [online] 2006, č. 1. Dostupné na: <http://www.upol.cz/fakulty/pdf/e-pedagogium-odborny-casopis/#6211>, ISSN 1213-7758. (BALOGOVÁ, B. *Seniori*. 2. vyd. Prešov: Pavol Šidelský – AKCENT PRINT, 2005. 148 s. ISBN 80-969274-9-3.)

ŽIVOTSKÁ, K. Péče o seniory. *E – Pedagogium*. [online] 2007, č. 3. Dostupné na http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdF/e-pedagogium/e-ped_III-2007.pdf, ISSN 1213 7499. (JAROŠOVÁ, D. *Péče o seniory*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2006. 110 s. ISBN 80-7368-110-2.)